

סימן עא

מליחת הראש, הטלפים, המוח והעצמות

שו"ע א:

הראש חותכו לשנים ומולחו יפה לצד פנים וחוזר ומולח על השיער שאין השיער מעכב על ידי המלח להפליט דם.

כרשב"א (שסובר שאין השיער מעכב וכו'), שהרי אפילו מוח של עצמות נכשר ע"י מליחה ואין העצם מעכב, אז ק"ו לשיער שבראש), **ודלא כדעה אחרת שהביא** (שהשיער מעכב את המלח לחדור ולהפליט את הדם, ולדעה זו מולח על השיער להעביר הדם מעל פני השטח ומניחו על האש עד שיסיר השיער ואח"כ חוזר ומולח)

כתבו ט"ז וש"ך דמן הדין נקיבת העצם והקרום מספיקה בעבור המוח והקרום כמבואר בסעיף ג, אלא שמי שרוצה לעשות מצוה מן המובחר למלוח הראש והמוח חותך הראש לשנים וכו'. **אך הבית יעקב** כתב דמן הדין צריך לחתוך הראש לשנים כיון דיש מקומות בראש שהוא חלול בפנים וכו', ובפתי"ש דחה דבריו.

שו"ע ב:

הטלפים - מחתך אותם מעט למטה ומולח, ויניח מקום החתך למטה, וימלח גם על השיער. ש"ך: הטעם שמחתך וכו' הוא משום דאלי"כ הוי כמולח בכלי שאינו מנוקב לפי שהטלפים מעכבים הדם מלצאת.

שו"ע ג:

הקרום שעל המוח יש בו חוטין והמוח עצמו יש בו דם ואינו יוצא מידי דמו במליחת הראש לפי שעצם הראש מקיפו ועומד לפניו ואין מקום לדם לזוב. לפיכך הבא למולחו קורעו ומוציא המוח וקורע הקרום ומולחו. ואם רצה למלוח הראש והמוח בתוכו, ינקוב העצם כנגד הקרום, וינקוב גם הקרום, וימלח, ויניח הנקב למטה, ומותר אפילו לקדירה.

רמ"א: ואם נמלח הראש שלם בלא נקיבת העצם, הקרום והמוח אסורים (דהוה כנמלחו בכלי שאינו מנוקב דהגולגולת הוה ככלי שאינו מנוקב) ושאר הראש מותר, וכל שכן שאר בשר שעמו.

מדוע "שאר הראש מותר"?

טעם ראשון (והוא העיקר [ש"ך]): לפי שעצם הגולגולת מפסיק בין הדם שבתוכו לבשר.

טעם שני: אפילו אם קצת מן הדם נפלט ונכנס לתוך הבשר, הרי שכבולעו כך פולטו.

נפק"מ בין הטעמים: אם הסיר הבשר שבחוץ על הגולגולת ומלח הגולגולת עם המוח והקרום בפנים, יחד עם בשר אחר שכבר נמלח ופלט כל דמו וצירו בענין דלא שייך ביה כבולעו כך פולטו.

רמ"א: הקולית ושאר עצמות שיש בהן מוח צריכין מליחה (דמחזיקין שיש דם במוח [ש"ך]), ודלא כפרישה דלדעתו רק משום חומרא בעלמא מולחין המוח שבעצמות). ומליחת העצם מועיל למוח שבקרבו, ואין צריך לנקוב העצם. מיהו לכתחלה לא ימלחנו עם שאר בשר, רק לבד (שמא אין בו דם), ובדיעבד שרי (כי כאמור מחזיקין שיש דם במוח).